

3.1 Η έννοια της γραμμικής εξίσωσης

Γραμμική εξίσωση με δύο αγνώστους λέμε κάθε εξίσωση της μορφής $ax + by = c$, με $x, y \in \mathbb{R}$ και $a, b, c \in \mathbb{R}$.

Τα x, y είναι οι άγνωστοι, τα a, b οι συντελεστές και το c ο σταθερός όρος.

Κάθε γραμμική εξίσωση παριστάνει ευθεία όταν τουλάχιστον ένας από τους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός

Κάθε γραμμική εξίσωση έχει άπειρες λύσεις.

Λύση μιάς γραμμικής εξίσωσης $ax + by = c$ ονομάζεται κάθε ζεύγος αριθμών (x, y) που την επαληθεύει.

Γενικά:

α) Αν ένα σημείο ανήκει σε μία ευθεία, τότε οι συντεταγμένες του επαληθεύουν την εξίσωση της ευθείας.

β) Αν οι συντεταγμένες ενός σημείου επαληθεύουν την εξίσωση μιας ευθείας τότε το σημείο ανήκει στην ευθεία αυτή.

Ειδικές περιπτώσεις

- Η εξίσωση $y = k$, με $k \neq 0$ παριστάνει μία ευθεία που είναι παράλληλη στον άξονα $x'x$ και τέμνει τον άξονα $y'y$ στο σημείο $(0, k)$, ενώ η εξίσωση $y = 0$ παριστάνει τον $x'x$.
- Η εξίσωση $x = k$ με $k \neq 0$ παριστάνει μία ευθεία που είναι παράλληλη στον άξονα $y'y$ και τέμνει τον άξονα $x'x$ στο σημείο $(k, 0)$, ενώ η εξίσωση $x = 0$ παριστάνει τον $y'y$.

Κάθε σημείο του άξονα x έχει την μορφή $(x, 0)$

Κάθε σημείο του άξονα $y'y$ έχει την μορφή $(0, y)$

Παρατήρηση:

Για να βρούμε τα σημεία που τέμνει μία ευθεία (ϵ) τους άξονες:

α) Για τον άξονα $x'x$, βάζουμε όπου $y = 0$ και βρίσκουμε το x .

β) Για τον άξονα $y'y$, βάζουμε όπου $x = 0$ και βρίσκουμε το y .

- 1** Δίνεται η γραμμική εξίσωση: $7x + 2\psi = 9$. Να εξετάσετε ποια από τα παρακάτω ζεύγη είναι λύσεις της γραμμικής εξίσωσης.
 Α(1,1) Β(3,-2) Γ(0,0)

Λύση

Για το σημείο Α: $7 \cdot 1 + 2 \cdot 1 = 7 + 2 = 9$, άρα είναι λύση

Για το σημείο Β: $7 \cdot 3 + 2 \cdot (-2) = 21 - 4 = 17 \neq 9$, άρα δεν είναι λύση

Για το σημείο Γ: $7 \cdot 0 + 2 \cdot 0 = 0 \neq 9$, άρα δεν είναι λύση

- 2** Δίνεται η ευθεία $2x + 3\psi = 5$

α) Να εξετάσετε αν τα σημεία Α(1, 1) Β(-2, 3) ανήκουν στην ευθεία

β) Να κάνετε τη γραφική παράσταση της ευθείας

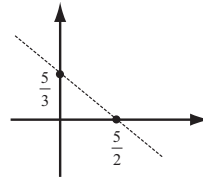
γ) Να βρείτε το λ ώστε η ευθεία να διέρχεται από το σημείο Μ($\lambda-1, \lambda$)

Λύση

α) Για το σημείο Α: $2 \cdot 1 + 3 \cdot 1 = 2 + 3 = 5$, άρα το Α ανήκει στην ευθεία.

Για το σημείο Β: $2 \cdot (-2) + 3 \cdot 3 = -4 + 9 = 5$, άρα το Β ανήκει στην ευθεία

β) Για $x = 0$, $\psi = \frac{5}{3}$, άρα το σημείο είναι: $(0, \frac{5}{3})$ Για $\psi = 0$, $x = \frac{5}{2}$,

άρα το σημείο είναι $(\frac{5}{2}, 0)$

γ) Για να διέρχεται η ευθεία από το Μ πρέπει $2 \cdot (\lambda - 1) + 3 \cdot \lambda = 5$ ή

$$2\lambda - 2 + 3\lambda = 5 \quad \text{ή} \quad 5\lambda = 5 + 2 \quad \text{ή} \quad 5\lambda = 7 \quad \text{ή} \quad \lambda = \frac{7}{5}.$$

- 3** Δίνεται η ευθεία (ε) $4x + 6\psi = 12$.

α) Να βρείτε τα σημεία που τέμνει η ευθεία (ε) τους άξονες

β) Αν Α είναι το σημείο που τέμνει η(ε) τον $x'x$, να βρείτε την ευθεία (η) που περνάει από το Α και είναι παράλληλη στον $\psi'\psi$.

Λύση

α) Για τον άξονα $x'x$: Θέτω όπου ψ το 0, οπότε $4 \cdot x + 6 \cdot 0 = 12$ ή $4x = 12$ ή $x=3$

Άρα τέμνει τον $x'x$ στο σημείο Α(3,0)

Για τον άξονα $\psi'\psi$: Θέτω όπου x το 0, οπότε $4 \cdot 0 + 6\psi = 12$ ή $\psi = 2$.

Άρα τέμνει τον $\psi'\psi$ στο σημείο Β(0,2)

β) Από α) είναι Α(3,0) οπότε η ζητούμενη ευθεία θα είναι $x = 3$

4

Δίνεται η εξίσωση: $(\lambda^2 - 1)x + (\lambda - 1)\psi = 3$ (1)

- α) Να βρείτε την τιμή του λ ώστε η (1) να παριστάνει ευθεία .
 β) Να βρείτε την τιμή του λ ώστε η (1) να παριστάνει ευθεία παράλληλη στον $x'x$.
 γ) Να βρείτε την τιμή του λ ώστε η (1) να παριστάνει ευθεία που να περνάει από το $A(0,3)$.

Λύση

α) Η εξίσωση $ax + b\psi = \gamma$, παριστάνει ευθεία όταν ένας τουλάχιστον από τους συντελεστές a, b είναι διάφορος του μηδενός.

Βρίσκω την τιμή του λ για την οποία οι συντελεστές των x και ψ γίνονται ταυτόχρονα μηδέν. Λύνω $\lambda - 1 = 0$ ή $\lambda = 1$. Αντικαθιστώ στην (1) όπου $\lambda=1$ και έχουμε: $1^2 - 1 = 0$, άρα για $\lambda = 1$ δεν έχουμε ευθεία.

β) Για να παριστάνει η (1) ευθεία παράλληλη στον $x'x$ πρέπει:
 $\lambda^2 - 1 = 0$ ή $(\lambda - 1)(\lambda + 1) = 0$ ή $\lambda - 1 = 0$ ή $\lambda + 1 = 0$ ή $\lambda = 1$
 (απορρίπτεται) ή $\lambda = -1$. Η τιμή $\lambda = 1$ απορρίπτεται διότι για $\lambda = 1$ δεν έχουμε ευθεία .

γ) Για να παριστάνει η (1) ευθεία που να περνάει από το $A(0,3)$ πρέπει
 $(\lambda^2 - 1) \cdot 0 + (\lambda - 1) \cdot 3 = 0$ ή $3(\lambda - 1) = 0$ ή $\lambda - 1 = 0$ ή $\lambda = 1$
 απορρίπτεται. Άρα δεν υπάρχει λ που η (1) να παριστάνει ευθεία που να διέρχεται από το $A(0,3)$

Ερωτήσεις κατανόησης

A. Να χαρακτηρίσετε τις επόμενες προτάσεις με σωστό (Σ) ή λάθος (Λ)

1. Η εξίσωση $3x^2 + \psi = 7$ είναι γραμμική.
2. Η εξίσωση $\frac{\alpha}{x} + \beta\psi = \gamma$ είναι γραμμική .
3. Η εξίσωση $(\alpha-1)x + (\alpha^2-1)\psi = 3$ είναι γραμμική για κάθε τιμή του λ .
4. Η ευθεία $x = 5$ είναι συνάρτηση.
5. Η ευθεία $\psi = 6$ είναι συνάρτηση.
6. Οι ευθείες $x = 5$ και $x = -1$ είναι παράλληλες.
7. Οι ευθείες $\psi = 3$ και $x = -4$ είναι κάθετες.
8. Η ευθεία $x = 3$ είναι παράλληλη στον x .

9. Η εξίσωση $(\lambda^2 - 1)x + (\lambda - 1)\psi = 0$ παριστάνει πάντα ευθεία.
10. Κάθε γραμμική εξίσωση έχει άπειρες λύσεις.
11. Η εξίσωση $\psi = 6$ έχει άπειρες λύσεις.
12. Η εξίσωση $3x - 5 = 0$ είναι γραμμική.
13. Αν (x_0, ψ_0) είναι μία λύση της γραμμικής εξίσωσης $ax + b\psi = \gamma$ τότε $ax_0 + b\psi_0 = \gamma$.
14. Η εξίσωση $ax + b\psi = \gamma$ γραφικά παριστάνει πάντα ευθεία γραμμή.
15. Η εξίσωση $3x + \lambda\psi = 3$ γραφικά παριστάνει ευθεία για κάθε λ .
16. Το σημείο $M(-1,2)$ ανήκει στην ευθεία $x = 2$.
17. Κάθε σημείο της ευθείας $\psi = x$ ισαπέχει από τους άξονες.
18. Το σημείο τομής των ευθειών $(\epsilon) 3x - \psi = 3$ και $(\zeta) x - \psi = -1$ είναι το $(0,0)$.
19. Η ευθεία $\epsilon: 2x + 2\psi = 6$ τέμνει το x' στο σημείο $(-3,0)$.
20. Οι ευθείες $x = 4$ και $\psi = -2$ τέμνονται στο σημείο $A(4,-2)$.
21. Η ευθεία $x = 5$ τέμνει τον ψ' στο $A(0,5)$.
22. Η ευθεία $2x + 6\psi = 0$, διέρχεται από την αρχή των αξόνων.

B. Να επιλέξετε την σωστή απάντηση:

1. Η ευθεία $\psi = 6$ είναι κάθετη:
  - α. στον x'
  - β. στον ψ'
  - γ. στην ευθεία $\psi = 3$
  - δ. στην ευθεία $\psi = 6x$.
2. Αν η ευθεία $(\epsilon) 3x - (\lambda - 1)\psi = 3$ περνάει από το σημείο $A(\lambda, \lambda)$ τότε η τιμή του λ είναι:
  - α. $\lambda = 1$
  - β. $\lambda = 0$
  - γ. $\lambda = 1$ ή $\lambda = 3$
  - δ.
3. Το σημείο τομής των ευθειών $(\epsilon) 2x - \psi = 1$ και $(\zeta) 3x + 2\psi = 5$ είναι:
  - α. $O(0,0)$
  - β. $A(1,1)$
  - γ. $B(-1,1)$
  - δ. $\Gamma(1,-1)$
4. Η ευθεία η οποία διέρχεται από το σημείο $A(-2,3)$ και είναι παράλληλη στον ψ' έχει εξίσωση:
  - α. $x = -2$
  - β. $x = 2$
  - γ. $\psi = 3$
  - δ. $\psi = 2$

5. Η ευθεία $(\varepsilon) 2x + 4\psi - 8 = 0$, τέμνει τον $x'x$ στο σημείο:
α. (4,0), **β.** (0,4), **γ.** (2,0), **δ.** (0,2).
6. Η ευθεία $x = 4$ είναι παράλληλη:
α. στον $x'x$, **β.** $\psi'\psi$, **γ.** στην ευθεία $\psi = x$, **δ.** στην ευθεία $\psi = -x$.
7. Από τις παρακάτω εξισώσεις γραμμική είναι:
α. $2x - x\psi = 2$, **β.** $4x - 5\psi + 3 = 0$ **γ.** $x - 1 + \psi = 3$, **δ.** $x + \psi - 1 + 2 = 0$
8. Η εξίσωση $(\lambda 2 - \lambda)x + \lambda\psi = 3$. Παριστάνει ευθεία όταν:
α. $\lambda = 0$, **β.** $\lambda \neq 0$, **γ.** $\lambda \neq 1$, **δ.** $\lambda = 1$
9. Η ευθεία: $x - 4\psi = 8$, σχηματίζει με τους άξονες εμβαδόν:
α. 8 τ.μον., **β.** 4 τ. μον., **γ.** 2 τ. μον., **δ.** 16 τ.μον.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΛΥΣΗ

1. Να σχεδιάσετε στο ίδιο σύστημα αξόνων τις ευθείες:
α) $\varepsilon_1: x - 3\psi = 4$ **β)** $\varepsilon_2: x - \psi = 0$, **γ)** $\varepsilon_3: x = 4$ **δ)** $\psi = -2$
2. Δίνεται η ευθεία $(\varepsilon): 3x - \psi = 3$.
α) Να βρεθεί η τιμή του πραγματικού αριθμού a ώστε η ευθεία να τέμνει τον x/x στο σημείο $A(a^2 - 3, 0)$.
β) Για τη μεγαλύτερη τιμή που βρήκατε από το α) ερώτημα να κάνετε την γραφική παράσταση της ευθείας: $a \cdot x + \psi = 5$
3. Δίνεται η ευθεία $(\varepsilon): x - 4\psi = 8$
α) Να βρείτε τα σημεία που η ευθεία (ε) τέμνει τους άξονες.
β) Αν A είναι το σημείο που η (ε) τέμνει τον x / x , να βρείτε την ευθεία που περνάει από το A και είναι παράλληλη στον ψ / ψ .
4. Δίνεται η ευθεία $(\varepsilon): a \cdot x + 5\psi = 10$. Να βρείτε: **α)** Τον αριθμό a αν η ευθεία τέμνει τον $x'x$ στο 2. **β)** Για την τιμή του a που βρήκατε στο α) ερώτημα να βρείτε το εμβαδόν που σχηματίζει η (ε) με τους άξονες.
5. Να βρείτε την τιμή του a , ώστε η εξίσωση $(a^2 - 1)x + (a - 1)\psi = 3$
α) Να παριστάνει ευθεία
β) Να παριστάνει ευθεία παράλληλη στον $x'x$
γ) Να παριστάνει ευθεία παράλληλη στον $\psi'\psi$